

JÜRGEN WILKE

SELECCIÓ DE NOTÍCIES EN ELS
CANVIS HISTÒRICS

La pràctica de les regles de selecció—vistes com a preferències subjectives o de normativa professional dels periodistes— pressuposa que, en els grans mitjans de comunicació, cal triar les informacions d'un nombre de successos, o sigui d'una oferta de notícies, que és més gran que no la capacitat disponible del mitjà o dels mitjans. Com més limitada és aquesta capacitat, més agut serà el problema de la selecció periodística. Per molt que aquí es tracti d'un problema de tipus bàsic, també està subjecte a un canvi històric. Això és vàlid per a ambdós aspectes de la selecció, però en diferent mesura.

Mentre que el canvi en la relació nombre de successos/informacions dels mitjans gairebé no es pot concretar amb seguretat, en la relació oferta de notícies/informacions dels mitjans el canvi és diferent. En el curs de la història, aquí les relacions s'han desplaçat considerablement i el problema de la selecció de notícies s'ha aguditzat força. Tot seguit descrivim com el problema de la selecció periodística s'ha desenvolupat objectivament en l'aspecte de les notícies. Amb tot, cal considerar les condicions organitzatives i polítiques de l'ens informatiu.

A continuació analitzarem com ha canviat subjectivament el problema de la selecció periodística, és a dir, en quina mesura es poden esbrinar els diferents conceptes de valors informatius dins les corresponents fonts històriques.

3.1. El canvi del problema de la selecció vist objectivament.

3.1.1. Del "rierol" a l'"allau d'informació": Origen i agreujament del problema de la selecció dins el riu de notícies.

Malauradament, manquen referències dels inicis de la premsa sobre nombre i relació d'oferta i d'ús de les notícies. Només molt excepcionalment, el 1695 trobem en Kaspar Stieler, persona molt familiaritzada amb el periodisme, la indicació "que els administradors de correus, encara que rebin molts diaris escrits i impresos, amb prou feines en fan imprimir la quarta part i, la resta, se la guarden, ben amagada, i no ho donen a conèixer a ningú més que als seus amics íntims, en secret". Ja no es pot esbrinar si aquesta manifestació, la primera que trobem sobre l'aspecte quantitatiu de la selecció de notícies, és de refiar i si palesa la situació d'aquell temps. Tot i això, per quines raons haurien d'haver actuat així els administradors de correus, esforçant-se a fer una selecció determinada, quan la difusió de notícies prometia ser un negoci profitós? En la historiografia periodística, doncs, fins ara s'ha partit de la base que almenys els impressors —els quals miraven d'utilitzar el ple rendiment de les seves capacitats tècniques i d'imposar-se davant dels administradors de correus— hi entraven normalment tot el material disponible. Així ho fa creure d'una banda la diferència de les funcions de selecció i de redacció periodística, que aleshores no existia, i, d'altra, la funció tècnica i organitzativa de l'impressor i editor.

La rebuda de notícies depenia del correu setmanal, que de primer també determinava el ritme d'aparició dels diaris, la periodicitat setmanal (diaris "ordinari"). Les correspondències que arribaven a la impremta només es recollien i "es publicaven sense modificació de text, sovint segons l'ordre de les ciutats d'on venien dins de cada ruta de correus". En gran part també s'evitava la refosa de les notícies, en benefici de l'actualitat: "Tal com demostren moltes correspondències publicades al mateix temps en diferents diaris, el contingut de les quals és idèntic exceptuant l'ortografia, de vegades retallaven les notícies, però no tocaven les seves formulacions". La quantitat de material fins i tot podia ser escàs: "Si havien arribat massa poques notícies, deixaven el darrer full completament o parcialment buit, o compensaven el defecte imprimint-ne els últims amb una caixa més gran".

Del desenvolupament posterior també es dedueix que, al començament, encara no hi havia cap desequilibri considerable entre oferta i aprofitament de notícies, ja que l'augment de material que va produir la densitat d'enllaços de correus i de comunicacions de moment no representava cap problema de selecció, sempre que l'oferta creixent de notícies podia ser absorbida ampliant la capacitat del mitjà del diari. En el curs de la història periodística hi ha hagut diversos recursos en aquest sentit:

1. Modificació del cos de la lletra i del caràcter d'impremta.

Un primer recurs, encara que també limitat, era l'esmentat canvi del cos, és a dir de la mida de cada lletra, i del caràcter, és a dir elegint "un caràcter d'impremta robust o esvelt, ample o estret, ventrut o escanyat, i, amb això, l'amplada de les lletres". Si actualment el cos dels diaris es regula per un

sistema tipogràfic de punts (i per fotocomposició, en mil·límetres), antigament, fins a bona part del segle XIX, s'usaven sistemes molt diversos. I l'elecció del cos en un diari no estava mai determinada. Si podia servir un de més gran per omplir pàgines, "amb el cos **petit** o **nonpareille**, en comptes dels usuals **borgis** o **garmond** gòtics, també hi havia possibilitat de donar l'abast amb el mateix format en cas d'excés de material". Això també es feia contínuament durant el segle XVIII per augmentar-hi la capacitat. La reducció de la capçalera i el cos va ser un recurs per aprofitar al màxim l'espai disponible, quan per exemple a Prússia, després del 1852, procuraven que no els pugés l'impost del timbre (en relació a l'extensió).

2. Modificació del format

Una altra manera d'augmentar-ne la capacitat era el canvi de format dels diaris. Als inicis de la història de la premsa, imitant la forma dels butlletins i dels llibres, els diaris tenien el format en quart. Al segle XVII la mida era de 13'5-17'5 cm. fins a 20'7-16 cms. La tècnica d'impremta va determinar el format, d'una banda amb la mida usual del clixé i també amb un procediment especial per imprimir diaris: posant dos exemplars en el mateix plec i després tallant-lo. Segons les necessitats del moment, d'aquesta manera ja se'n podien fer dues tirades llargues en poc temps. Un canvi fonamental del segle XIX va ser l'arribada de la premsa de palanca colzada i de la rotativa. A mitjan segle XIX el format infòlio, que ja havia aparegut ocasionalment, va ser "el predominant, mentre que uns altres, sobretot el format en quart, només el mantenien els diaris molt conservadors". No s'aconsellaven els formats més petits per no augmentar el nombre de pàgines. Per exemple el "Bamberger Tageblatt", que fins al 1905 va aparèixer en format de 23-15 cm., omplia de 40 a 80 pàgines diàries. L'evolució del format va continuar determinada pels factors tècnics, sobretot a l'últim quart de segle XIX a través de la premsa rotativa; i les inversions fetes en ella obligaven a conservar el format escollit. Tanmateix va continuar havent-n'hi múltiples fins que no fa gaire van quedar reduïts a uns pocs models standard: el "format berlinès" (47-31'5 cm.), el "format renà" (53-37'5 cm.) i el "format nòrdic" (57-40 cm.).

3. Modificació de les proporcions

Un altre recurs per augmentar la capacitat del mitjà era el canvi de proporcions dels diaris. El quadre 1 mostra l'evolució de les proporcions (conservades i comprovades) dels diaris del segle XVII.

Quadre 1: Canvi de proporcions dels diaris del segle XVII

Proporc.	1660-1625	1626-1650	1651-1675	1676-1700	n.º diaris
2-3 pàgs.	4 %	6 %	—	10 %	7
4 "	31%	53%	86%	55%	96
5-7 "	7%	7%	6%	6%	11
8 "	48%	26%	8%	29%	41
més de 8	7%	4%	—	—	4
proporc. irreg.	3%	4%	—	—	3
suma	100%	100%	100%	100%	
n.º diaris	(29)	(54)	(48)	(31)	(162)

Al segle XVII la gran majoria de diaris apareixia amb unes proporcions de 4 o 8 pàgines. Els més petits o els més grans eren una excepció. Mentre que el primer quart de segle XVII encara dominaven els de 8 pàgines, durant les següents dècades es van anar imposant les 4 pàgines. Però això no significa cap retrocés en la informació, ja que al mateix temps es va produir un canvi en la periodicitat (el qual descrivim més endavant). Si a l'últim quart de segle XVII tornen a augmentar els diaris amb 8 pàgines, mantenint el mateix interval d'aparició, això podria demostrar una ampliació informativa, però només en els casos en què alhora no van escollir-hi el format en octau. De tota forma, l'esmentat procediment dels impressors per augmentar les proporcions del diari va quedar limitat tècnicament. També existeix un període de transició entre l'ampliació inicialment irregular del contingut del diari a través d'un apèndix o d'un annex, i les seves posteriors edicions més extenses. A causa de la manca de bibliografia, l'evolució de les proporcions dels diaris posteriors al segle XVII és poc assequible. Durant el segle XVIII, molts diaris van restar encara amb les proporcions de mig plec (4 o 8 pàgines) i en feien les ampliacions segons la necessitat. Així, doncs, era un cas excepcional que el "Hamburgische unpartheyische Correspondent", el 1800, fes una mitjana de 16 pàgines en quart, mal que una part de les quals ja quedés coberta per anuncis i **avertissements**. Condicionada per una dilatació de la secció d'anuncis després del 1848, a la segona meitat del segle XIX es va produir una considerable ampliació dels diaris. Aquesta evolució es va tallar amb la Primera Guerra Mundial,

la qual va portar novament a una minva de les pàgines. També van ser característiques les diferències, més marcades que abans, en les proporcions de diversos diaris. Aquestes demostren una creixuda diversificació tipològica de l'ens periodístic a Alemanya.

4. Modificació de la periodicitat

Dins la història del diari, el recurs més efectiu per a l'ampliació de la capacitat d'aquest mitjà va ser el canvi de la seva periodicitat, la disminució de l'interval d'aparició: "Com més densa es feia la xarxa d'enllaços de correus i com més sovint tenia "dia de correu" cada indret, més possibilitats trobaven els interessats en l'elaboració d'un diari de publicar-lo en intervals més curts". Així van sortir els primers diaris que apareixien més d'un cop per setmana a les ciutats en què el correu també arribava més sovint. Entre elles, Leipzig, la primera que el 1650 tenia un diari cada dia, els "Einkommenden Zeitungen" editats per Thimotheus Ritzsch. Però era una excepció, i això ho demostra la periodicitat dels diaris del segle XVII en el quadre 2.

Quadre 2: Canvi de proporcions dels diaris del segle XVII

Periodicitat	1660-1625	1626-1650	1651-1675	1676-1700	n.º diaris
1 cop setmana	90%	72%	46%	26%	95
diversos cops setmana(*)	—	4%	4%	—	4
2 cops setm.	10%	9%	27%	64%	41
3-5 cops setm.	—	9%	15%	7%	14
6-7 cops setm.	—	2%	4%	—	3
aparc. irreg.	—	4%	4%	3%	5
suma	100%	100%	100%	100%	
n.º diaris	(29)	(54)	(48)	(31)	(162)

(*) La font no palesa si la freqüència d'aparició d'aquests diaris era irregular o si simplement ja no es podia verificar.

La majoria de diaris dels segle XVII apareixia setmanalment, però cap a la fi del segle van disminuir considerablement: si al primer quart de segle encara hi havia 9 de 10 diaris setmanals, a l'últim quart de segle només n'eren 4 de 10. A canvi, els que apareixien dos cops per setmana van augmentar un 10% el primer quart de segle i uns dos terços durant l'últim quart de segle. Com ja s'ha dit, la transició d'un a dos cops per setmana no significava encara una ampliació de la capacitat del mitjà, perquè al començament aquesta anava acompanyada d'una reducció de les proporcions de cada edició o bé s'elegia a priori un format més petit. Malgrat tot, com a resultat de nombre de pàgines, freqüència d'aparició i format, el producte només podia ser constant un quan temps, abans que la creixent oferta de material impulsés una ampliació del marc precedent. L'evolució de la forma d'aparició dels diaris dels segles XVIII i XIX tampoc no es pot analitzar tan bé com la dels del segle XVII a causa de la manca de bibliografia. Durant el segle XVIII es manifesta el domini de 3 aparicions per setmana, amb tendència a ser-ne 4 per setmana fins al 1848. Les dades estadístiques sobre l'època posterior no poden interpretar-se amb gaire seguretat, ja que el concepte "diari" no sembla definit clarament o diferenciadament. La freqüència d'aparició de la premsa alemanya del 1885 al 1926 queda reflectida en el quadre 3, segons dades d'Otto Groth.

Aquests diversos intervals d'aparició palesen un cop més la diversificació tipològica de l'ens periodístic a Alemanya. Del 1885 al 1926 es manifesta especialment un retrocés dels diaris que apareixien menys de 6 vegades per setmana, mentre que els diaris **diaris** augmentaven considerablement. Després del 1848, a més, havien prosperat per primera vegada els que apareixien dos cops al dia, el nombre dels quals el 1866 era 30, segons Heinrich Wuttke. Aquest nombre encara va augmentar els anys següents, però va fluctuar en diversos moments. Tot i que no representessin més d'un 2 o 4 % del total, sí que van integrar-hi els òrgans publicitaris especialment

Quadre 3: Canvi en la periodicitat dels diaris 1885-1926

Periodicitat	1885	1897	1901	1906	1910	1914	1917	1921	1925	1926
1 cop setm.	19%	11%	13%	14%	10%	11%	5%	6%	6%	6%
2 " "	27%	20%	18%	15%	13%	12%	12%	9%	9%	8%
3-5 " "	25%	34%	32%	31%	31%	30%	28%	25%	22%	20%
6-7 " "	27%	33%	34%	37%	44%	45%	52%	57%	62%	64%
11 i més	27%	2%	3%	2%	2%	2%	3%	3%	2%	2%
indeterminat	2%	-	-	1%	-	-	-	-	-	-
suma	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
n.º diaris	3069	3337	3452	4187	3894	4221	3201	3448	3152	3257

profitosos. Amb ells, l'augment de la capacitat d'informació del mitjà devia haver arribat a un punt culminant.

En escriure els canvis de periodicitat al llarg de la història de la premsa, també es palesa la dimensió històrica d'un dels factors decisius per a la influència dels grans mitjans de comunicació, i aquest és el factor "acumulació", o sigui, "l'efecte acumulatiu com a conseqüència de la periodicitat". Perquè, generalment, els efectes dels grans mitjans no s'han d'entendre com a resultat de processos de comunicació individuals, sinó de tot un conjunt que es repeteix. L'abreujament de la periodicitat havia d'augmentar la influència acumulativa, és a dir, el poder d'aconseguir en un temps determinat, per repetició, un "cúmulo d'elements actius".

Els recursos descrits per a l'ampliació de la capacitat del mitjà s'han anat intensificant mútuament en relació amb distintes dates, de manera que un "riero" de notícies al segle XVII, fins al segle XX podia convertir-se com qui diu en una "allau d'informació", cosa que precisarem en el darrer lloc d'aquest estudi. Ara —i amb la descripció superficial dels quatre recursos esmentats ja n'hi ha prou—, aquesta evolució només té interès en relació amb l'origen o agreujament del problema de selecció periodística. Com ja hem dit, l'augment de notícies primer no obligava gaire a fer-ne seleccions perquè, de moment, podien engrossir les proporcions de la informació.

Val a dir que no sempre era possible, sobretot per motius tècnics, dilatar la capacitat del mitjà. D'aquí ve que el problema de selecció periodística no comencés fins que no s'esgotessin els recursos per augmentar la capacitat. Més aviat s'ha de suposar que la selecció de notícies ja havia començat a existir abans de topar amb els límits de capacitat del mitjà. I es tracta més de processos complementaris i en part sincrònics que no d'exclusius i substituïdors entre ells. Que el problema de la selecció ja hagués anat sorgint de mica en mica si no al segle XVII, sí al XVIII, ho evidencien els primers indicis de diferenciacions entre la tasca de redacció periodística i el rendiment d'organització tècnica de l'impressor i editor.

Precisament el "Hamburgische unpartheyische Correspondent", que analitzarem posteriorment, era capdavanter en aquest aspecte. Segons constata Martin Welke, el seu editor Heinrich Holle no volia "restar satisfet ajuntant les notícies que arribaven sense fer-hi modificacions, sinó que, sota la responsabilitat de cada redactor, s'havia de triar l'essencial de les correspondències més recents i fidedignes i publicar-ho en un ordre clar i amb un estil ben llegible". Al segle XVIII, doncs, en aquest diari es distingeix tot un seguit de redactors coneguts i influents durant dècades no solament en els "articles erudits", sinó també en l'apartat de política. Però no solament la seva presència indica que l'ens periodístic es veia confrontat cada vegada més amb el problema de seleccionar de (l'excés de) l'oferta de notícies del dia la quantitat aprofitable i preparar-la per a la impressió.

Encara hi ha uns altres indicis. Si l'any 1745 al "Hamburgische unpartheyische Correspondent" van decidir de reduir substancialment la secció de crítica, en vista que "la majoria de lectors es preocupa més del comerç internacional que no de l'erudició" (8-9-1745), evidentment calia fer-ho per garantir una informació completa donat el material disponible. Al segle XVIII també ens trobem contínuament amb la pràctica de publicar per fragments les correspondències amb una extensió no adaptable a una sola edició. Aquestes continuacions podien ser escurçades a discreció en cas d'un gran volum de notícies i, si no arribaven altres correspondències, aquests articles extensos eren bons per acabar de compaginar. En els diaris del segle XVIII trobem repetidament la indicació que determinades cartes, per exemple dels corresponsals anglesos, holandesos i francesos, encara no havien arribat en tancar l'edició. Del fet que les pàgines dels diaris siguin tanmateix plenes es pot deduir que, si la redacció hagués disposat d'aquelles cartes, no s'hauria publicat alguna altra cosa del contingut imprès.

S'aprecia una disposició a la selecció rigorosa i alhora a tematitzar determinats esdeveniments actuals, en relació amb els fets històrics de gran rellevància, sobretot amb la Revolució Francesa. Edicions completes del "Hamburgische unpartheyische Correspondent" estan dedicades a un **únic** succés, per exemple l'execució de Robespierre (edició del 15-8-1794). Aquí es pot escloure que aquell dia no disposessin d'altres cartes amb notícies a més de la del corresposal a París. El succés, doncs, havia de ser tan important, que s'oblidaven de tota la resta de material. Encara que aquest sigui un cas excepcional, és un testimoni dins la història evolutiva de la selecció periodística. Igualment interessant és un article sobre la rutina professional de Joachim Friedrich Leister, redactor del "Correspondent", en què l'escriptor Johann Hermann Stöver s'admirava el 1791 de "com un sol home podia enllestir tan ràpidament la redacció d'un diari. La rutina deu ser el seu puntal". En vista de la manca d'altres dades, en aquest intent d'aclarir els inicis i l'evolució de la selecció de notícies, així com així només es pot tractar d'una recerca de vestigis.

Que al segle XIX el problema de la selecció de notícies s'anés aguditzant més, que hi hagués un desequilibri creixent en la relació oferta/ús de les notícies, això era conseqüència dels avenços tècnics i de l'organització progressiva del moviment de notícies. Un dels invents més importants que van revolucionar l'ens va ser el telègraf elèctric, l'ús del qual, a Prússia, va ser permès a tothom a partir del 1849. La fundació d'oficines i agències de notícies va significar un pas decisiu. El capdavanter als anys 30 va ser-ne el francès Charles Havas, el va seguir a Alemanya Bernhard Wolff amb el WTB (Wolffschen Telegraphbüro) el 1849; a Anglaterra, Paul Julius Reuter. Aquestes tres agències, juntament amb l'americana "Associated Press" cobrien l'obertura mundial de notícies del segle XIX. El seu estímul eren els interessos econòmics i la competència, però la intensitat dels costos també va obligar a tancar més convenis i

contractes entre les agències; fins i tot es va arribar a una delimitació a tall de càrtel entre els radis d'activitat respectius.

No cal descriure detalladament la impetuosa evolució de l'ens informatiu des de mitjan segle XIX. En aquest context només es tracta d'indicar el desenllaç forçós de seleccionar, el qual va ser potenciat per l'augment de graus de selecció i va fer-se tant més agreujant com més creixia la informació "estrangera" a través d'agències i de corresponents, així com l'"originària" de les pròpies redaccions, i com més s'arribava al límit d'ampliar la capacitat del mitjà. Com més gran era, però, l'exigència de la selecció, més necessàriament havien de tenir els periodistes les regles de decisió segons les quals, sobretot amb les presses típiques dels grans mitjans, podien fer la seva tria i reduir la complexitat de l'oferta.

3.1.2. De la censura a la llibertat de premsa: Condicions polítiques del problema de la selecció en el riu de notícies

Fins ara, les investigacions sobre els valors informatius dels grans mitjans s'han fet gairebé sense excepció, com ja hem indicat preliminarment, a base del material d'informació, el qual es divulga en els sistemes socials amb un canal de notícies considerablement lliure. D'una tal "autodirecció" del sistema informatiu surten uns principis de selecció periodística comparativament autònoms, encara que depenguin de la capacitat de recepció i de compra en el mercat. Històricament, però, no es pot partir de cap canal d'informació lliure, perquè el sistema d'informació pública ha estat determinat durant molt temps de la història alemanya més o menys heterònomament. Amb la formació i condicions tècniques del problema de selecció periodística que acabem de descriure, també s'ha de tenir en compte el seu condicionament polític.

Quan a la fi del segle XVII el diari va esdevenir un gran mitjà de comunicació periòdica, ja estava desenvolupat el sistema de control de les comunicacions que va durar fins a la fi de l'Imperi Alemany, el 1806. Tan sols poques dècades després que Johannes Gutenberg inventés la impremta amb lletres mòbils (cap al 1450), havien començat les primeres mesures de censura eclesiàstica: Berthold von Henneberg, per exemple, príncep bisbe de Magúncia, el 4 de gener del 1486 decretà la creació d'una comissió de censura per a la totalitat de la diòcesi. Un any més tard es promulgà el primer decret de censura papal. Tot seguit, la censura es va imposar a tres nivells: després de la inspecció inicial purament eclesiàstica, va ser adoptada cada vegada més per les instàncies laiques, fins que la censura laica va passar a un primer terme.

Aquest canvi, efectuat per l'emperador Carles V, va ser fonamentat per la reforma que produí un esplet de calurosos libels, pamflets i escrits polèmics; La seva supressió, doncs, era el principal objectiu d'ençà de la dieta imperial a Nuremberg el 1524. La censura preventiva havia introduït ja un edicte imperial el 8 de maig del 1521. El 1524, a Nuremberg, es va imposar a les autoritats que inspeccionessin les imprentes del seu territori.

Aquest control també es va estendre l'any 1550 a uns altres mitjans d'expressió i comunicació. Donat el cas que els sobirans territorials fossin lents en la pràctica de la censura, ells mateixos incorrien en una pena. El decret policial imperial del 1577 preveia en aquests casos la possibilitat d'intervenció imperial directa. A la ciutat de Speyer, el 1570, el fet encara es va agreujar més; van ordenar la clausura de totes les "impremtes locals", és a dir, les impremtes només podien existir a les ciutats imperials, a les capitals i a les ciutats amb universitat. D'aquells temps resten disposicions que encara són vigents en l'actual legislació de premsa (el deure del peu d'impremta i el lliurament d'exemplars gratuïts). Per al control de tot el servei de censura, d'ençà del 1569 una comissió pública de Frankfurt feia d'autoritat superior de censura.

Dins aquest sistema de control, els reglaments del qual van aplicar-se posteriorment amb un rigor d'allò més divers, també podem incloure els diaris publicats periòdicament a l'inici del segle XVII. Per citar un cas relativament clar, a Nuremberg, el 5 de març del 1638 "es va indicar als impressors que no imprimessin els diaris al moment de rebre les cartes amb les notícies. Abans havien de ser examinades per l'assessor eclesiàstic". A més de les mesures de censura, la concessió de privilegi va esdevenir obligatòria per a la publicació d'un diari. Les instàncies polítiques no solament es feien remunerar per aquest privilegi, sinó que l'amenaça de retirar-lo podia servir al mateix temps com a mitjà de disciplina contínua. Així i tot, els privilegis eren molt sol·licitats i van causar alguns conflictes aferrissats, ja que assegurava un monopoli i evitava perjudicis econòmics. Les primeres concessions de privilegis per al servei d'informació són de Viena (1615) i de Frankfurt (1619). En el futur, l'esment del privilegi formava part integrant del títol del diari.

És gairebé impossible fer una descripció generalitzada dels efectes del control de comunicacions absolutista dels segles XVII i XVIII sobre els diaris. Que al segle XVI les ordenances corresponents ja es renovessin o intensifiquessin, demostra que els instruments per al control no aconseguien l'èxit desitjat. Un motiu principal n'era la partició d'autoritat entre l'emperador i els sobirans territorials, és a dir, el particularisme alemany impedia o moderava un centralisme polític de comunicacions. A Alemanya, almenys, s'ha de partir d'unes censurens regionals diverses. A més, el contingut i la periodicitat del diari causaven evidents problemes: les queixes per la deficiència de censors són nombroses, sovint se'ls havia de reprendre i molts, fins i tot, eren suspesos del seu càrrec al poc temps.

Amb el canvi de la censura eclesiàstica a la laica s'havien modificat no solament les competències administratives, sinó també els seus objectius substancials. Al costat de la defensa de la religió, cada vegada hi havia més "consideracions d'Estat"; d'una banda, la protecció dels bons costums, de la pau nacional, de la quietud i l'ordre; d'altra, la preservació dels secrets d'Estat i la defensa davant amenaces estrangeres.

Amb les "consideracions d'Estat" arriben als principis del control de comunicacions, els quals havien de tenir conseqüències per a la selecció de notícies dels diaris. Hi dominaven especialment els aspectes diplomàtics i estratègics, ja que els prínceps intentaven "exercir una mena d'indirecta censura per la via de la queixa als veïns". L'exemple de Nuremberg demostra un cop més: "Per tal d'evitar complicacions, el consell decretava sovint que aquesta o aquella matèria no podia ser tractada al diari o només en la faïso prescrita". En general era bàsic no publicar res de desavantatjós per a la cort imperial o altres "alts potentats". Per alsensors, però, la situació podia ser confusa, perquè les notícies s'imprimien sovint en altres llocs.

Amb el racionalisme del segle XVIII, que declarava inalienable la llibertat de pensament i d'opinió i que l'home tenia drets naturals en virtut de la seva existència, la política de censura absolutista va perdre peu progressivament. Així i tot, Alemanya era en aquest aspecte una "nació tardana", ja que a Anglaterra, amb la renúncia el 1695 a renovar la "Licensing Act", hi havia llibertat de premsa, i juntament amb l'americà Bill of Rights (First Amendment 1791) i la declaració francesa dels drets ciutadans del 1789 havia aconseguit per primer cop valor constitucional. Dins l'àmbit de parla alemanya, en canvi, la llibertat de premsa reconeguda com a dret humà només es va assolir a través d'un llarg camí amb molts contratemps; si n'hi havia o es tolerava, encara era una mostra de gràcia per part del príncep, en tot cas, per motius de conveniència.

Si la Revolució Francesa havia provocat que part dels senyors alemanys tornessin a intensificar la censura, a través de Napoleó tanmateix es va conèixer un sistema d'inspecció "que era d'una violència inaudita i d'un refinament insuperable". Per aconseguir la màxima centralització no solament van reduir el nombre de diaris fins al punt que cada departament només podia tenir-ne un, sinó que tota la resta s'havia d'orientar segons un "monitor" parisenc. Només podia imprimir-se el que s'havia publicat allà i les notícies que tinguessin un cert valor oficial. No obstant això, el cas dels "Berliner Abendblätter", editats el 1810/11 per Heinrich von Kleist, demostra que també hi havia bon comportament periodístic allà on el mateix Napoleó no podia intervenir directament.

Les guerres de la independència van proporcionar una nova emancipació a les comunicacions públiques. El 1818 ja estava en vigor el principi de responsabilitat jurídica (sistema judicial) en un terç dels estats federals, la resta encara mantenia el principi de censura preventiva (sistema policial). Però aquest canvi que en molts llocs significà una riquesa periodística i obria noves possibilitats, no va tenir llarga durada. Abans de complir-se les esperances donades amb l'article 18 de l'Acta federal vienesa del 8 de juny del 1815 —segons la qual "l'Assemblea s'ocuparia de les disposicions sobre la llibertat de premsa i dels drets d'autor davant la reproducció il·legal—, l'evolució va tornar a sofrir un contracop.

Les resolucions de Karlsbad del setembre del 1819, entre altres causes per l'assassinat d'August von Kotzebue, van portar una nova fase de control rigorós, fins i tot de repressió per a l'ens periodístic. El 1824 el termini

d'aquestes resolucions va ser prorrogat i encara van agreujar-se el 1832 a través dels "deu articles" de Viena. Entre 1819 i 1848 es va sofrir "una acció policial de gairebé trenta anys contra la premsa ...", l'època del sistema de repressió més dilatat i actiu de la història de la premsa alemanya".

La revolució de març del 1848 va ser el final de la censura estatal, amb la proclamació de la llibertat de premsa. Encara que aviat se seguís una nova fase de reacció, una "reincidència en els mètodes d'abans del març", sense la censura prèvia tanmateix s'havia de trobar altres formes d'influència indirecta, i les mesures dels anys cinquanta van recaure menys en el contingut dels diaris que en la seva realitat econòmica i possibilitat de difusió. Pel que fa al contingut, però, a l'època de Bismarck trobem el "Provinzial-Korrespondenz" (1863-1884), el qual devia assortir d'articles d'inspiració governamental les pàgines del districte. Pràcticament, amb això s'intentava segar l'autonomia periodística. També és remarcable en aquest aspecte que la WTB, la primera agència de notícies alemanya fundada el 1848, el 1865 adoptés un caràcter semioficial.

La llei de premsa del 1874 va continuar minvant-hi aquesta política de forma i contingut oficial. Va generar 27 lleis provincials i rescindí les limitacions de la llibertat de premsa. Els embargaments judicial o policials van quedar reduïts a molt pocs casos contemplats en la mateixa llei. Per descomptat, el paràgraf 30, referent a èpoques amb perill de guerra, guerra i agitacions internes, mantingué en vigor les disposicions judicials existents en relació amb la premsa.

Hom també va recolzar-se en aquestes disposicions l'any 1914, en esclatar la Primera Guerra Mundial, que tornava a significar un esquinç en la política de comunicacions: "Perquè l'evolució de la premsa alemanya va retrocedir de doble manera. La llei del 1874 que garantia la llibertat de premsa va ser totalment suprimida i la va substituir una censura militar mai coneguda fins aleshores dins l'Imperi Alemany. El contingut dels diaris va caure sota la influència uniformada de la política de premsa estatal, la qual va ser expressada de la forma més clara durant les conferències de premsa berlineses". La prohibició de publicar res sobre moviment de tropes també va ser ampliada el 1914 amb un catàleg general de 26 punts referents a fets que devien silenciar-se. Bàsicament, només podia emprar-se el material de la WTB. A més de la informació militar, la censura també va intervenir en la resta de seccions.

Aquí interrompem aquest aspecte general del canvi de les condicions polítiques en la selecció de notícies periodístiques, mal que la República de Weimar i el Tercer Reich serien també molt significatius en aquest context. Però amb les indicacions sobre la Primera Guerra Mundial ja hem arribat a l'objectiu perseguit en aquest estudi.

En general, en la prevalència parcial i després fonamental de la llibertat de premsa veiem la condició político-social decisiva per al desenvolupament d'un corrent d'informació i de notícies, en què poden prevaler criteris de

selecció relativament autònoms. Però en relació amb la censura i reglamentacions de les autoritats, també apareixen criteris de selecció oficials, heterònoms, els quals tenen (una certa) influència, de manera que als receptors se'ls prescriu més o menys unes normes alienes. D'altra banda, per sobre dels gairebé quatre segles d'evolució de la premsa periodística també existeixen certes característiques variables (o potser constants) en els diaris, les quals transcendeixen a les breus onades dels canvis polítics o bé resten força íntegres. No obstant això, per poder esbrinar determinades característiques dels grans mitjans de comunicació —aquí, dels valors de les notícies periodístiques—, sempre s'hauran de comprovar les corresponents condicions jurídic-polítiques dels canals d'informació i tenir-les en compte.

3.2. *El canvi del problema de la selecció vist subjectivament*

Després de descriure com s'ha format i desenvolupat objectivament el problema de selecció periodística, sorgeix la pregunta de si també ha canviat subjectivament i fins a quin punt, és a dir, si es pot comprovar històricament alguna modificació en les concepcions d'allò que té valor periodístic. Ocupar-se d'aquesta qüestió pressuposa que la selecció de notícies i els seus criteris ja eren objecte de reflexió antigament. Com que en la història de la premsa el problema de la selecció no va agreujar-se fins més tard, tampoc no ens sorprendria que aquesta reflexió manqués. D'altra banda, en l'aspecte dels èxits, sempre s'ha qüestionat necessàriament sobre quins d'ells eren dignes de ser publicats. Així, doncs, les primeres reflexions sobre la selecció de notícies provenen del segle XVII, el primer segle de premsa periòdica a Alemanya, mal que siguin molt puntuals o en part només poguem abastar-les indirectament. En l'època posterior també era així, o potser encara més, de manera que els canvis subjectius del problema de selecció no es poden seguir continuadament i sistemàtica, sinó tan sols puntualment.

Poques dècades després que els diaris periòdics comencessin a difondre's per Alemanya, ja van ser dignes d'atenció teòrico-especialitzada: des dels anys 70 del segle XVII hi hagué una veritable onada de literatura especialitzada en la premsa. Els seus autors representen una primera fase de la ciència periodística i Otto Groth els anomena "dogmàtics" perquè "tots ells partien d'uns dogmes determinats, fos el religiós absolutista o el racionalista, i els seus escrits perseguien els corresponents objectius pràctics". De primer van aparèixer les qüestions normatives sobre el profit i dany, ús i abús dels diaris periòdics. Mentre que el 1676 Ahasver Fritsch formulava la posició crític-negativa ("Discursus de Novellarum quas vocant Neue Zeitunge hodierno usu et absusu"), va ser Christian Weise, el qui el mateix any va reconèixer i divulgar el seu valor formatiu ("Schediasma Curiosum de Lectione Novellarum").

L'aspecte normatiu implicava una referència als continguts, però Weise glossava especialment el profit dels diaris amb els exemples de matèries

publicades: política, jurídica, teològica i d'altres. "Perquè, de qualsevulla branca de la formació, àdhuc de les arts, no hi ha res que no s'hi esmenti i on el lector zelós no desitgi que sigui exposat amb explicacions més exactes". Malgrat la varietat de temes, aleshores encara no es pensava, almenys rudimentàriament, que el contingut es basés en la selecció. En primer lloc semblava important "distingir el cert i el fals ...", és a dir, destriar les notícies fidedignes de les fictícies. A més, Weise aconsellava als redactors que no "omplin el paper amb descripcions que poden ser transmeses en detriment dels lectors" i donava l'historiador Junius Cordus com a model dissuasiu, ja que en la seva obra "s'havia lliurat a les menuderies més insignificants" i fins i tot "havia narrat labors domèstiques i la resta de coses més vulgars".

És palès que el valor periodístic es definia segons el contingut. Els diaris havien d'informar de fets importants i aquesta importància es considerava com qui diu més essencialista que no pas com la propietat objectiva dels fets. Això es concreta una mica únicament a través dels esdeveniments militars, tal com s'esmenta el 1688 en l'obra de Daniel Hartnack. Al mateix temps, però, Hartnack és conscient que no pot esperar-se que les informacions dels diaris sempre siguin d'una mena tal, sobretot perquè es publiquen amb regularitat i tenen necessitat de notícies independentment del decurs real dels esdeveniments mundials. Per tant, considerava decisius els efectes d'un esdeveniment, mal que no ens especifiqui com intuir ja en unes causes insignificants que els seus efectes posteriors seran folgats. Els esdeveniments tenen tanmateix una importància objectiva per a Hartnack, però no desconeix la temptació i els intents dels redactors d'incloure sovint temes de poca rellevància en les seves relacions, mitjançant certes formalitats esplèndidament escrites.

La primera tesi alemanya dedicada al periodisme, exposada el 1690 per Tobias Peucer, també contempla la selecció de notícies. Després de tractar sobre els redactors, Peucer parla de la matèria de comunicació (pàg. 13, apartat 15, en trad. catalana).

Peucer dona un extens catàleg d'esdeveniments dignes de ser informats (pàgs. 13/14, apartat 15, en trad. catalana).

Aquesta catalogació additiva de successos i d'estats de coses que mereixen ser seleccionats no aporta res quant al concepte, més aviat sembla que només il·lustri la universalitat del contingut, la característica del mitjà. No obstant això, també hi inclou declaracions implícites sobre el valor de les notícies, interessants per diversos motius. Per començar, apunta en primer lloc la "història natural", aquell complex de notícies que se solen qualificar de "sensacionals". Tot seguit, és remarcable que doni valor especial als canvis i conflictes en els diversos àmbits de la vida. Finalment, molts dels models que presenta depenen de la prominència de persones i d'institucions.

Peucer, a més, completa la seva relació ex negatavo, o sigui, amb mesures de precaució sobre allò que s'ha d'excloure en els articles (pàg.

14, apartat 16, en trad. catalana). Per tant, no tenen cap valor ni els fets de costum, ni allò purament privat ni tan sols en cas de persones famoses, ni la vida quotidiana dels ciutadans. Curiosament, fins i tot calia evitar la publicació d'execucions de delinqüents, cosa de gran sensació i que també podria justificar-se com a exemple moral. D'altra banda, no s'havia de deixar espai a motius polítics i certes especulacions, cosa que encara detalla més en la segona mesura de precaució. La tercera diu: "No s'hi hauria d'afegir allò que perjudica els bons costums o la religió autèntica: per exemple, obscenitats, delictes perpetrats de manera monstruosa, expressions atees de la gent, que fan de molt mal escoltar per a les orelles pietoses".

Amb això, l'argumentació de Peucer es manté en la normativa moral, en què els criteris de selecció i els valors de les notícies s'identificaven amb els principis de censura oficial.

Com Hartnack, Peucer opina que els continguts de gran importància no poden tenir cap valor absolut per als diaris, i ho fonamenta en la diferència entre les lleis materials del mitjà i la historiografia (pàg. 16, apartat 19, en trad. catalana).

Segons el llibre del 1695 de Kaspar Stieler, "Plaer i profit del diari", el qual representa el punt culminant del primer corrent de literatura periòdica, sembla que tots els temes siguin vàlids, tot i que es dubti del valor informatiu dels referits a persones "vulgars" i a successos "misteriosos". En general, Stieler també creu que tot ha de tenir una certa importància de contingut. Els redactors tanmateix havien de ser gent intel·ligent que "sabés distingir les banalitats i els arguments valuosos o prolixos". I també són decisius els efectes resultants d'un esdeveniment: "No s'hi ha d'incloure cap altra circumstància sinó les que puguin tenir gran abast en l'esdevenidor". Stieler parla de "matèries dignes del diari", així com d'allò que té "valor per a ser informat, relatat i llegit". En ell trobem per primera vegada en llengua alemanya aquesta terminologia del valor de les notícies, i el seu concepte de "valor" té dos significats clars: d'una banda, hi ha el component pràctic del "profit" que el diari aporta als lectors, el qual esmenta al títol del seu llibre, encara que en segon terme; en aquest sentit també comenta que els diaris poden ser molt útils i necessaris per escapar dels perills i evitar danys.

Però, a més del component pràctic, en Stieler el concepte del valor també té una dimensió psicològica, per la qual els diaris no solament són útils sinó —com expressa el títol en primer terme— causa de "plaer", "diversió" o "esbarjo". Stieler arriba a afirmar que els diaris tenen gran poder sobre l'estat d'ànim i que reporten més satisfacció que no "els sai-nets, comèdies, cants, balls, passeigs a peu o en barca i tota mena de passatemps ...". Però acaba comparant-los amb un jardí "on a més de roses també creixen flors sense flaire ni encant".

Després de les observacions bàsiques sobre el problema de la selecció de notícies, torna a remarcar l'aspecte essencial de la veracitat i, com a valor

central del mitjà, la novetat: "Allò que surt als diaris ha de ser nou ... Com més inesperat sigui, més bona rebuda tindrà, al contrari del material vell, que es rebutja". Un altre valor és el de la distància pròxima, "ja que les notícies de llocs molt llunyans i desconeguts no tenen cap utilitat". Kaspar Stieler ens diu que els diaris han de tractar de qüestions completament allunyades dels temes privats i, en relació a la normativa moral de l'època, dels temes "espinosos", i que no s'ha d'imprimir res de "capciós o perillós". Per tal d'evitar-ho, justifica la censura, però alhora defensa per primera vegada l'argument que els diaris no podien ser millors que la vida mateixa.

Encara que es tracti de manifestacions poc sistemàtiques, únicament puntuals, les que podem citar aquí, sí que se'n desprèn que a la fi del segle XVII el problema de l'elecció de successos i notícies era viu. També s'han de considerar altres coses, per exemple que en aquells temps encara no es diferenciava entre el diari com a mitjà periòdic i els fulls no periòdics o volants. També, que els autors citats eren uns "teòrics" i no corresponents o redactors de diaris que donen informació sobre les seves pròpies regles professionals. I encara que tothom estigui d'acord que la importància dels successos és primordial, ja es pot comprovar que els diaris no poden viure solament d'això.

Tot seguit, passem a les reflexions sobre el tema durant el segle XVIII. Tenim per exemple les crítiques que Johann Peter von Ludewig inclou el 1700 en el seu escrit "De l'ús i abús dels diaris": "...s'hi han d'acceptar els anuncis més seleccionats, i no que tothom faci imprimir el seu nom amb el corresponent enuig del lector pels diners..." Paul Jacob Marperger, en el seu escrit sobre el periodisme publicat el 1726, també fa una relació detallada del contingut dels diaris, articles dignes i "altres temes que no interessin gaire al públic", fins i tot afirma que "en els nous diaris, tant els bons com els dolents, de vegades s'amaga una secreta pseudo-política ..."

La importància de la proximitat com a valor periodístic torna a ser comentada el 1746 per Martin Schmeitzel en una sèrie d'articles sobre diaris polítics, publicats en els "Wochentliche Hallische Anzeigen": "La tasca del redactor és reflectir amb assiduitat les novetats locals per al veïnat que fa ús del seu diari; a canvi, no cal ocupar-se gaire de les qüestions que vénen de llocs molt allunyats, si no és que es tracta de res es-pecial ... Les insignificances sense interès per a ningú no han de tenir cabuda en un bon diari".

Encara tornem a trobar aquests aspectes en l'escrit del 1755 "Instruccions benivolents per a tots aquells que llegeixen diaris", l'autor del qual tan sols apareix sota les inicials J.G.H.: la finalitat dels diaris és "la publicació i l'estudi dels esdeveniments més importants i més recents", el redactor "ha d'analitzar bé totes les notícies al seu abast i donar a conèixer als seus lectors tan sols les més significatives i probables ..." No és pas el mateix que "un soldat ras o sots-oficial caigui en la batalla, o que mori un general.

Això darrer pot tenir Conseqüències importants i provocar grans canvis, mentre que allò primer no fa decidir la guerra". També s'hi esmenta: "Si un diari polític omple el primer full amb caceres i excursions per Europa i amb divans orientals de referències desconegudes, si el segon full només conté loteries holandeses i recensions de llibres nous, el primer que pensen tots els lectors és que l'autor no en sabia més". La diversitat de temes interessants (en primer lloc, "crims, meravelles i incendis tenen bona rebuda; després, novetats de pau i de guerra; un tercer tema són els canvis estatals, etc.") es correspon amb la pluralitat del públic. El factor sorpresa és un dels valors cabdals de les notícies, sobretot quan el context és mínimament familiar.

Segons Otto Groth, la literatura sobre el periodisme no és gaire considerable en la segona meitat del segle XVIII. La manca de fonts no ens permet donar més referències sobre el tema de la selecció de notícies. No obstant això, encara podem fer esment d'una notificació del 1777 del Col·legi de Periodistes August von Schlözer, la qual conté una crítica implícita que corrobora tot allò que hem exposat fins ara en aquest aspecte.

El concepte de la llibertat d'expressió i de premsa com a dret humà, generat arran d'aquesta època de les llums, va ser determinat per al canvi subjectiu del problema de la selecció de notícies a les darreries del segle XVIII. Que aquest concepte fos la causa d'una crítica de contingut i d'unes regles de selecció convenients, queda il·lustrat a través de Christian Friedrich Daniel Schubart, un periodista pràctic, el qual ja no es dedica a la mera informació sinó als articles d'opinió, i es converteix en "l'advocat de tots els qui pateixen l'arbitrarietat despòtica". En la seva "Crònica alemanya" (a partir del 1774), Schubart es queixa que "...a tota Europa, tots els periodistes estan lligats de mans. Perquè, en lloc de retrats polítics autèntics, davant del públic només es pot presentar misers esborranys".

La queixa de les possibilitats d'informació es repeteix sovint. El 10 d'octubre del 1774: "El que no sabem és justament el més important, i el que se'ns permet saber és tan corrent, tan avorrit, que un s'hi adorm". Poques setmanes després, Schubart escriu: "Cada dia de correu, la curiositat treu el nas per la reixa, està afamada de diaris i mira de reüll el periodista, el qual ... no sap res de nou. Mai no hauria cregut que la redacció del diari fos tasca tan avorrida, i només fa un any que sóc a l'ofici. Cada diari és igual que els altres, contínuament fan reverències als grans senyors, no deixen passar cap festa de bateig, sant o casament amb el barret sota el braç, amb el posat més humiliant, fent els compliments en el to de congratulació més rof ... Més fàcil seria escriure un diari centenari a tall d'almanac". El 10 de juliol del 1775: "L'etern bugader dels colons, dels debats parlamentaris anglesos, coronacions pomposes, ex-jesuïtes empresonats, incendis i crims, historietes bajanes rescalfades per pessigollejar el lector que badalla a la poltrona ... qui ho pot suportar, sense que els fulls li caiguin a terra de tanta son? ..."

Aquesta crítica de Schubart contra els valors periodístics regnants, imposats per les circumstàncies polítiques, es formula el 1784 més exigentment a través de Karl Philipp Moritz i adopta el caràcter de programa de reforma. En entrar com a redactor del "Vossische Zeitung" l'estiu del mateix any, va definir els seus objectius en una mena d'exposició titulada "Ideal d'un diari impecable", el qual havia de ser completament diferent de tots els publicats fins aleshores. De la manera contínua d'esdeveniments, calia treure'n allò que interessava a la humanitat, apuntar cap a les coses dignes d'admiració i amb magnitud real, aguditzant el sentit per a tot allò bo i noble i diferenciar entre l'aparença i la veritat.

Aquest projecte implicava un canvi dels valors en les notícies: "No pas sempre els grans esdeveniments són els que interessen a la majoria, sinó aquells en què qualsevol energia humana es desenvolupa al màxim". Així, doncs, calia que el poble deixés d'admirar els títols i les condecoracions, l'urc i l'estultícia principesques; i aprengué a apreciar els grans homes de debò, amb davantal i rera l'arada. I Moritz continua: "¿No és més important aplegar fets individuals de persones particulars, d'on en un futur poden sorgir grans esdeveniments, que no informar sobre grans successos sense saber com s'han produït? Això no ha d'excloure la informació pública dels fets aparentment importants, únicament no han de ser l'objecte principal de l'atenció ..."

Que pocs mesos més tard Moritz s'acomiadés de la redacció del "Vossische Zeitung" demostra que el seu projecte "va naufragar totalment", segons expressió d'Otto Groth. El seu programa devia oposar-se en excés al que els lectors estaven acostumats, i és bon exemple que no sempre que algú creia parlar en nom del públic, podia apel·lar-hi amb raó. Amb tot, Schubart i Moritz proven que a les darreries del segle XVIII, en la lluita per la llibertat de premsa, van haver-hi noves interpretacions dels criteris de selecció periodística, tot i que essencialment restessin com a postulats. Va ser Schubart, el que demanava una informació local: "Cada província hauria de tenir un diari, on poder indicar, descriure i raonar tot el que passa a la seva terra; és natural que tothom vegi més bé allò que té als seus peus, que no allò allunyat. Però aleshores s'enduen les mans al cap i exclamen: "I ara! Revelar els afers provincials?! Com si tots els afers provincials fossin secrets d'Estat!"

Comparada amb tal èmfasi revolucionari, la literatura periodística va romandre convencional. Això és vàlid fins i tot per a Joachim von Schwarzkopf, els escrits del qual van comportar a la fi del segle XVIII —segons Otto Groth— "una nova consideració bàsica de l'ens periodístic" i eren "en un nivell molt més alt que el dels seus predecessors". Aquesta opinió sembla justificada perquè Schwarzkopf, com a primer "opinionista", va reconèixer els efectes del diari sobre l'opinió pública. Encara que sabia perfectament quins eren els problemes de la selecció de notícies, no en considerava adients les normes generals: "donar la regla matemàtica per a tots és impossible. Moltes coses depenen de l'interès del moment, també de la situació geogràfica i del radi de lectors del diari ... En general, les

notícies sobre persones privades només s'inclouen dins l'àrea periodística quan fan llum damunt els afers públics o bé hi tenen alguna influència ... Per tant, a Alemanya només es tracta de les relacions personals entre ciutadans alemanys. Els espanyols, portuguesos i italians, en totes les seves relacions privades, tanmateix els podem lliurar a la publicitat més general, sempre que un d'aquests detalls tingui un cert valor per al nostre públic". També és notable que Schwarzkopf, per primera vegada, vegi la relació entre el "radi" d'una notícia i el seu valor: "Un bon diari ha de tenir un sistema topogràfic ..., segons el qual el contingut de la notícia ha de mantenir alguna relació amb l'espai fins on es divulga".

En èpoques posteriors, la norma de cada llibertat de premsa va determinar la convicció que representava subjectivament el problema de la selecció periodística. En els nombrosos escrits que van acompanyar aquesta lluita durant els anys després de les guerres d'independència fins abans de la revolució de març del 1848, les argumentacions jurídica, política i moral passen tan a primer terme, que marquen el ritme, tot al més indirectament, dels criteris de selecció. Subjectivament, la qüestió de la selecció de notícies sembla que cada vegada vagi perdent importància en el periodisme, ja que les condicions polítiques permetien també més llibertat de raonament. Això ho corrobora, per exemple, l'observació de Joseph Görres en el "Rheinische Merkur" el 1814: "... en l'època actual simplement no n'hi ha prou, aplegant novetats sense objecte, crítica ni relació". Sobre els diaris alemanys de l'època, Görres diu (i en el fons dona el seu propi concepte periodístic): "Més o menys tothom s'ha adonat que són per a alguna cosa més que reproduir únicament, com ara un eco buit, el que ha passat amb paraules eixutes i lapidàries. En general estan com sotmesos a un principi servil d'exposar només els fets i d'abstenir-se de qualsevol judici". ¡Quin canvi tan radical en relació amb aquell concepte indiscutit durant el segle XVII i part del XVIII que "els judicis en els diaris són impropedents"!

Els acords de Karlsbad del 1819, que van introduir de nou un sistema rigorós de censura i vigilància de la premsa, es va retrocedir als valors oficials de l'absolutisme, però el record d'uns altres valors es devia mantenir viu, jutjant la crítica de l'època. Un bon exemple n'és el famós poema de Hoffmann von Fallersleben, que parodia la informació cortesana i el periodisme de divulgació oficial, "Que n'és, d'interessant, el diari!" (1841).

La llibertat de premsa es va proclamar per primer cop a Alemanya amb la revolució de març del 1848 i, encara que posteriorment hi tornés a haver mesures restrictives i de reacció, l'ens periodístic alemany va agafar una considerable empenta en dos direccions: d'una banda, cap a la premsa de partit amb un parer determinat; d'altra, cap a la premsa massiva comercialitzada. Especialment la segona va provocar grans crítiques cap a la meitat del segle XIX, fins i tot una "literatura apassionada i combatent". L'ens periodístic, segons argumenta Heinrich Wuttke, un dels crítics més

punyents, havia caigut en una nova dependència, la del "poder econòmic de la propaganda", i moltes coses no representaven el fruit d'una autonomia d'escriptor, sinó "simples còpies d'allò que es cou en certes cuines apartades de la llum de l'opinió pública".

Constatant-hi valors falsos, Wuttke afegeix: "La qualitat dels documents que integren els diaris que el poble compra demostra perquè els interessos importants de la vida pública i les referències fonamentals no arriben a comentar-se o només en íntima mesura, i perquè en lloc d'això s'acumula el llast sense vàlua en les seves columnes ... S'han de gaudir fins a les nàusees les observacions estufades sobre despatxos indiferents. Se'ns dona a llegir diàriament una quantitat d'articles que no tenen el mínim valor per al poble, només a certs cercles que es donen importància. Això rau en els orígens de les notícies dels diaris. Els mosquits es filtren i els elefants s'engoleixen! Si algú ha de jutjar pels nostres diaris, de debò creurà que l'ànima de tot és el buit i vanitós engranatge diplomàtic, en ell es basa tot, ell conforma el futur. Val a dir que, amb aquest vel espès, la massa dels lectors resta a part de tot allò del que en realitat es tracta ..." (Wuttke no precisa, però, què és, ni amb quins elements positius caldria modificar-ho).

Al costat d'aquests escrits crítics, d'argument normatiu, i de la resta de bibliografia periodística interessada en problemes socials i econòmics, cap a la fi del segle XIX també trobem cada vegada més articles, on periodistes i experts miren de descriure el seu àmbit de treball més o menys sistemàticament. Otto Groth basa aquesta literatura especialitzada en la necessitat de "donar una imatge més clara del periodisme, davant de la difusió d'escrits dels anys 70 que pintaven la situació de la premsa diària amb els colors més negres".

Encara que l'interès dels autors d'aquesta literatura fos exposar-ne l'aparell tècnico-organitzatiu i les seves experiències professionals, així com fixar-hi les regles i exigències pràctiques, no demostren ser gaire conscients del problema de la selecció de notícies. Es limitaven a donar-ne informacions generals. Per exemple, J.H. Wehle: "El redactor en cap sospesa i compara la importància relativa dels diversos articles, els quals han de superar aquest examen com a condició absolutament imprescindible; altrament s'hi passa ratlla sense pietat i amb la ratlla desapareixen d'aquest món". Així i tot, Wehle és el primer a indicar la relació entre el valor d'una notícia i la seva presentació i condicionament a través dels periodistes: "Encara no ha superat la prova d'aptesa, però, quan reïx a reduir tots els fets interessants dins l'espai disponible. També han d'estar agrupats de tal manera que les referències enllacin fàcilment i que allò important i menys important, allò interessant i menys interessant, aparegui en l'ordenació del tot. En l'espai de línies dedicades a un succés ja s'ha de remarcar quina importància té aquest, i la classificació (ordenació i estructura temàtica) i la gradació (distinció i escala tipogràfica) també són els dos principis fonamentals de la redacció".

Fins al segle XX trobem contínuament fórmules semblants: que l'elecció i reducció de notícies "és una habilitat a desenvolupar pels redactors", que els successos publicats han de ser "rellevants i coincidir amb l'interès dels lectors en algun aspecte seriós", que a través de la redacció s'ha de donar "allò essencial separat d'allò secundari", però també "una vista exhaustiva de conjunt sobre els esdeveniments de l'actualitat". També es repeteixen les argumentacions ex negativo: "Massa sovint s'ofereixen informacions que atrauen el lector amb una introducció pomposa i que, en mirar-les bé, demostren estar mancades de valor. Entre el públic formal, doncs, no deixen res més que la sensació de perdre un temps preciós". Gairebé no trobem res en concret sobre què s'ha de considerar important, tan sols indicacions puntuals sobre la informació local: "les descripcions inconvenientment extenses dels delictes", "la intromissió tafanera en les relacions privades, mancades de qualsevol interès general", etc. Potser és remarcable encara la tesi d'Emil Löbl que "l'ús creixent del telègraf per a transmetre notícies ha causat una preferència de successos, abans que no la situació, el condicionament del medi dins la informació dels diaris".

Comparats amb els canvis bàsics de les condicions "objectives" del problema de la selecció periodística, les seves dimensions "subjectives" semblen haver canviat poc al llarg de la història de la premsa. Però la reflexió sobre les regles de selecció és ben antiga. Les apreciacions i testimonis dels segles XVII i XVIII fins i tot en donen més detalls que no la literatura especialitzada en el tema cap a la fi del segle XIX. En principi, ja estaven formulats i discutits els valors centrals de les notícies, l'abast i importància general dels esdeveniments, la novetat i la sorpresa, la prominència, la proximitat de l'espai, també el negativisme. A més, els principis normatius inicials, que reapareixen contínuament, aviat van ser complementats per uns altres de funcionals, els quals no solament hi valoraven el "profit" pràctic sinó també el psicològic. Allò que s'ha modificat a llarg termini no sembla que siguin tant els valors de les notícies, anteriorment anomenat formals, és a dir, que els successos dels quals s'informa i les notícies seleccionades havien de tenir importància per al públic. Més aviat han canviat els conceptes de què té importància. El contingut concret dels valors de les notícies depèn després dels canvis socials, per exemple, de l'"aburgesament" de la societat als segles XVIII i XIX. Que la conscienciació del valor de les notícies també s'hagi diferenciat progressivament, ho demostra el fet que el sentit de la relació proporcions i presentació de notícies/valor corresponent no s'hagués desenvolupat fins més tard.